MITMESUGUSEID KÜSIMUSI, MIS SEOTUD EESTI LOODUSEGA

1. Põllumajanduses on suur tähtsus lämmastikku siduvatel bakteritel, eriti neil, kes muudavad õhulämmastikku nitraatideks. Milliste taimede juurtes elutseb bakter *Rhizobium*?

2. Millise seene ladinakeelne nimetus on *Anellaria fimiputris*? See on tõesti konkreetne seeneliik, kuigi rahvasuu üldistab seda nimetust paljude seente kohta.

3. Millise looma nimetusteks on: hudsoni hüljes, jõenaarits, jõesoobel, elektrihüljes, muskusrott?

4. Kui suur on inimese normaalne kehatemperatuur Kelvini kraadides? (+/- 1 kraad, sest umbes selline ongi kehatemperatuuri nn normaalsuse amplituud)

5. Mida tähistavad kalade juures nimetused: plakoid, ganoid, tsükloid, ktenoid?

6. 2009. aasta jaanuari alguses nähti Lõuna-Eestis päikesekoera. Päikesekoera pildistanud noormehe käest küsis telereporter, et kas ta kartis ka. Noormees vastas, et mis tast karta, pealegi on ta kord varem ka päikesekoera näinud. Aga keskajal kardeti küll. Kes või mis on päikesekoer? Niipalju vihjeks, et päevakoera nimeline tõuk see ei ole.

7. *Eliomys quercinus*. Rahvapärane nimetus tammehiir või aiahiir. Saksamaal aiamagaja – Gartenschläfer. Tema iseloomulikuks tunnuseks on näol maskitaoline must vööt, mis peab varjama säravaid silmi vaenlase eest. Sabanahk eraldub vaenlase ründel kergesti, hiljem kärbub ka saba ise. Ta on üks meie imetajatest, kes magab tõeliselt talveund. Kuulub Eestis kaitsealuste liikide III kategooriasse. Kes ta on?

8. Sellel mitmeaastasel suvehaljal rohttaimel on enam kui 150 rahvapärast nimetust. Ta on mürgine, tema mahl põhjustab vesiville. Sellele vaatamata on tema katkimuljutud lehti pandud reuma puhul valutavale kohale, kuid selline tegevus võib põhjustada halvasti paranevaid haavasid. Kuivatatud õitest tehakse teed külmetuste korral ja see on märksa mõistlikum raviviis, sest kuivatades mürgid kaovad. On uskumus, et kui kevadel esimene nähtud külmalille õis ära süüa, siis pole terve aasta vaja külma karta – ka mõtlematu tegevus. Loomad seda taime ei söö, aga kui see siiski on juhtunud, siis pidavat veistel näiteks

piim punaseks muutuma. Tema kollase sugulase risoom on kogunisti nii mürgine, et Kamtšatka elanikud olevat seda kasutanud mürginoolte valmistamiseks. Muide, sellel taimel ei olegi kroonlehti, õie moodustavad tegelikult värvunud tupplehed. Levik on väga lai, Euroopas puudub vaid Islandil, Lapimaal ja Püreneel. Millist ametlikku nime kannab see hästituntud taim?

9. Sisaldab antibiootilise toimega aineid nagu näiteks fumaarprototsetraarhape ja lihhesteriinhape. Laialt kasutusel ravimtaimena. Sisaldab kuni 70% süsivesikuid, peamiselt lihheniini, seepärast on näljaaegadel kasutatud jahulisandina hoolimata tema tugevalt mõrudast maitsest. Kuna küsitav on väga tavaline kõikjal Eestis, siis rohkemat ei lisa. Millega on tegu?

10. Millisel Eesti linnul on kõige suurem muna (340g) ja millisel kõige väiksem (0,7g)?

11. Mis liiki kuulus suurim Eesti vetest püütud kala?

12. Üks parasiit – *Pulex irritans* – on Eestis jäänud nii haruldaseks, et 12 aasta eest kanti ta Punasesse raamatusse (loodetavasti ta jääbki sinna). Tema niši on küll hõivanud *Ctenocephalides felis* ja *Ctenocephalides canis*, kelle kohta varem arvati, et inimene neid putukaid ei huvita. Kes on see haruldaseks muutunud parasiit?

13. Puugil on eesmisel jalgadepaaril spetsiaalsed Halleri elundid. Milleks need talle vajalikud on?

14. Millist kuud on nimetatud kirbukuuks?

15. Mis nime see Eesti käpaline kannab? Igatahes on tema õie kujuga kõik öeldud. Ladinakeelne nimi on *Ophrys insectifera*. Noored isased kaevurherilased igatahes peavad seda õit pruudikandidaadiks, lendavad kohale, aga pettus on täielik, isegi nektarit õites ei ole (nimi ei ole seotud herilasega).

16. Milline on Euroopa kõige suuremate õitega looduslik orhideeliik? *Cypripedium calceolus*. Ligi 10 cm läbimõõduga õisi pole võimalik ühegi teise taime õitega segamini ajada, kuid lehed meenutavad tagasihoidlikult piibelehe lehti. See on seni ainus Eesti käpaline, mille kohta on ilmunud omaette põhjalik raamat.

17. See on laussaju liik, mille teke on seotud soojenemisega külmaperioodi järel. Esineb hilissügisel, talvel või varakevadel. Sajab „pommikesi“, mille sisemuses on vesi, aga ümber jääkoorik, maapinnaga kokku puutudes pommikesed lõhkevad, seda saadab omapärane sahisev heli. Mis nähtus?

18. Seda looma võib pidada Eesti kõige haruldasemaks imetajaks. Ta on poolveelise eluviisiga, sööb veeloomi. Tema kaitseks on loodus sihtasutus Lutreola. Ilma inimese toeta sureks see liik kindlasti väga varsti lõplikult meil välja. Loodusest püüti viimane isend 1996.aastal, praegu on Hiiumaal olemas umbes 25 – pealine asurkond, kes on inimese poolt asustatud (paljundamises on abiks Tallinna loomaaed). Kes?

19. See loom puudub Hiiumaal. Lõuna-Eestis on teda rohkem, kuigi näha õnnestub ikka harva. Sageli elavad nad mitme pesakonnaga koos nn „linnakestes“, põlvest põlve, ja on kindlaks tehtud, et suured mitmekorruselised ja paljude avaustega rajatised võivad olla alguse saanud isegi tuhandeid aastaid tagasi. Ta on segatoiduline. Tema karvu on kasutatud pintslite valmistamisel ja rasva rahvameditsiinis. Meles meles. Kes?

20. Ka see loom puudub Hiiumaal ja teistel saartel ka. Jube õgard – ta sööb päevas rohkem kui kaalub. Ta elutseb arvukalt kultuurmaastikes, kuid muidugi ka loodus-likes kohtades, ehkki mitte paksus okasmetsas. Tema toit on eranditult loomne, kusjuures tema menüüsse kuuluvad põhitoiduse kõrval ka näiteks putukad, hiired, isegi maod. Tige ja seltsimatu elukas, kes murrab ka liigikaaslasi – ja sööb nad siis ära. Teda on kütitud karusnaha pärast. Talpa europea. Kes?

21. See loom on Eestis igal pool olemas, aga Hiiumaal ja Saaremaal võib ta suvel olla ka musta värvi, mujal ikka pruunikates toonides (talvel ja suvel erinev) . Saba on kehast veidi lühem. Segatoiduline. Paljudele võib olla üllatus, et oma üldtuntud põhitoidu kõrval sööb ta ka linnupoegi, mune, tigusid. Talveks soetab varusid. Tal võib olla mitu pesa, mida ta vahetab, kui kirbud kimbutama hakkavad. Tänapäeval neil enam jahti ei peeta. *Sciurus vulgaris*. Kes?

22. Selle kogu Euraasias laialt levinud looma tüvepikkus on 9 cm ja kaal 16 g. Tal on pikk saba ja pikk kitsas ninaosas teravnenud kolju. Karv on tumepruun. Ta on oma mõõtmetele vaatamata kiskjalike kommetega, sööb kõike, millest jõud üle käib. Sööb ta rohkem kui ise kaalub. Ilma toiduta ta üle ööpäeva elus ei püsikski. *Sorex araneus*. Kes?

23. See okaspuu on nn pioneerliik – asustab üsna kiiresti tühjaks jäänud alasid. Üheks kõige iseloomulikumaks osaks on koor, mille värvus ulatub noore puu rohekashallist vana puu oranžikaspruunini. Vana puu alumisel tüveosal muutub koor paksuks korbaks. Okkad on sinakasrohelised, pisut keerdunud, jäigad, kuni 7 cm pikad. Isaskäbid on kollased, emaskäbid punased. Kuni 7 cm pikkune käbi on munajas, algul roheline, valmides muutub pruuniks. Mis puu?

24. Mis nime kannab Eesti kõige läbipaistvama veega järv? Järve põhja näeks ka siis, kui see oleks 15 m sügavusel, tegelik järve sügavus on 8 meetrit. Järve vesi näib nimele ja läbipaistvusele vaatamata eemalt rohelisena. Küsitavast järvest on väljavool Rohelisse järve, sealt Valgjärve.

25. Eesti veerohkeim allikas kannab ühe Euroopa riigi nime. Küsitav allikas annab vett 2 100 000 liitrit tunnis! Asub nagu kõik Eesti suuremad allikad Pandivere kõrgustiku jalamil. Mis allikas?

26. Eesti kahepaiksete 11 liiki kuuluvad 2 seltsi. Mis seltsid need on?

27. Kärnkonn küll, aga kõriseb nii häälekalt, et kuulda 1 km kaugusele. Jookseb nii vilkalt, et joostes sarnaneb hiirega. Rahvasuus kutsutakse ka ronijaks konnaks. 20.sajandi alguses oli ta Eestis väga tavaline, nüüd enam mitte. Kes?

28. Milline on Eesti kõige tavalisem kahepaikne? Saaremaal, tõsi küll, teda ei leidu. Looduskaitse all on ikkagi (nagu kõik meie kahepaiksed).

29. Kuidas saab vetikate abil ilma ennustada ehk kuidas reageerivad vetikad õhurõhu muutustele?

30. Eestis elab veidi üle 10 liigi vihmausse. Mis nime kannab neist pikim, kuni 30 cm pikkune vihmauss? Kirjutage tema ametlik liiginimi (piisab eestikeelsest nimest).

31. Kus paiknevad heinaritsika kuulmiselundid?

32. Need organismid tekivad seene (mükobiont) ja rohevetika või tsüanobakteri (fotobiont) vahelise koostöö tulemusena.

33. Missugune Eesti lind on meisterlik teiste lindude laulu jäljendaja (ja jäljendab ta mitte ainult linnulaulu, vaid kõikvõimalikke hääli, viimasel ajal ka autoalarmi ja mobiiltelefoni helinat). Loodetavasti papagoid te ei paku.

34. Sellel taimel on Eesti taimede seas kõige pikemad leherootsud – need võivad olla kuni 3 m pikad. Tal on ka meie suurimad looduslikud õied, läbimõõduga kuni 15 cm. Vili on lihakas kupar. Tärkliserikkaid risoome on kasutatud keedetult toiduks. Toorena on risoomid inimesele mürgised, aga näiteks põder sööb neid hea meelega ja mitte ainult tema. *Nymphaeae alba*.

35. Sellel taimel on valged roosa varjundiga õied. Tema viljade söömine võivat teha inimese joobnuks. Paljud rahvad suhtuvad temasse umbusuga. Mis tegelikult mõnele inimesele tervisehäireid põhjustab, pole teada, arvatakse ka, et süüdi pole üldse küsitav taim, vaid tema kaaslased samas kasvukohas. Tema marjad valmivad juulis-augustis, neist saab teha hoidiseid, aga need pole hinnatud. Karu hindab marju küll ja teder ka. *Vaccinium uliginosum*.

36. See taim on Euroopa varajastes botaanikaraamatutes liigitatud ristikute perekonda, kuid ristik ta ei ole. Lehed püsivad enamasti rohelisena ka talvel lume all. Kui neid sealt välja kaevata, selgub, et olgugi küll vesisema maitsega, kõlbavad nad süüa küll. Suures koguses süüa ei maksa, ei talvel ega suvel, sest pärsib neerude tegevust. *Oxalis acetosella*.

37. Eriti tavaline on see taim Põhja-Eestis. Ta on oma perekonna ainus esindaja meil. Kuni 80 cm kõrge, kollaste õitega. Kui teda on palju, on õitsvad väljad erekollased. Tema haruldaselt võimas sammasjuur ulatub kuni 1,5 m sügavusele ega hävi ka sügavkünni puhul. Tema algseks kodumaaks on olnud Ees-Aasia poolkõrbed ja stepid, kus sügavale ulatuv juur aitas üle elada pikki kuivaperioode. Tema Eestisse saabumise aeg on üsna täpselt teada – XVIII sajandi lõpp. Vihatud umbrohi kõlbab aga süüa ja ta on hea meetaim. *Bunias orientales*.

38. Seda taime on koguni 170 liiki, millel ei tee vahet suurem osa kutselistes botaanikutestki. Sageli määrab liigi kromosoomide arv. Lihtsuse mõttes käsitletakse teda kollektiivliigina. Sobib salatiks, on aretatud isegi spetsiaalseid mahedamaitselisi salati … (aga pole küll kuulnud, et meil oleks aretatud või ekstra kasvatatud). Kosmopoliit. Saab kasutada ka tema juuri ja õisi. Ometi püütakse temast lahti saada – asjata vaev nagunii. Räägitakse lugu, kuidas üht professorit häirinud läbi tema hoovi kõndivad inimesed, keda meelitas võimalus minna otse, mitte ringi, ja võõraste peletamiseks pannud professor väravale sildi: „Ettevaatust, taraxacum!" Ei leidunud vaprat, kes oleks enam julgenud hoovi astuda. Mille eest hoiatati ehk mida nii paaniliselt kardeti?

39. Ladina keeles on selle taime nimi Paris quadrifolia. Sellise nime on ta saanud Trooja printsi Parise järgi. Ta on justkui must tüliõun keset nelja rohelist lehte (3 antiikjumalannat ja prints). Inglise keeleski on tema nimi herb Paris. Kõik selle taime osad on mürgised! Mis taim see on?

40. Missugune rohttaim ilmub põlendikele esimesena? Tema rohked karvatuttidega seemned levivad õhu kaudu kaugele ja idanevad kähku. Juba enne õitsemist levivad risoomid igasse suunda laiali ning ajavad välja uusi võsusid. Taim on tavaline mitte ainult raiesmikel, vaid kõikjal Eestis. Teda märgata pole raske, sest taime kõrgus ulatub 150 cm-ni. Olgu isegi tema ladinakeelne nimi ära toodud: *Epilobium angustifolium*.

41. Millist Eesti puud peetakse parimaks heitvete puhastajaks ja parimaks kalasuitsutamispuuks? Ometigi on tema maine inimese silmis tavaliselt madal, loomariigi silmis mitte, sest ta on oluliseks toitumispaigaks ja toiduks paljudele putukatele, lindudele, ka imetajatele. No anname ka siin ladinakeelse spikri: *Alnus incana*.

42. Tõrv on keeruka koostisega musta värvi aine. Vanasti valmistati tõrva tõrvaaugus. Seda olevat teinud ka üks Tõnise-nimeline mees ja andnud oma tegevusega nime Tõrva linnale. Millest tõrva tehakse?

43. Eestis on teada 7 liiki raudkärblasi (*Hippoboscidae*). Nad on juba välimuselt ideaalsed parasiidid, kellest raske lahti saada, kui ta peremehe on leidnud. Milline tuntud liik on Eesti arvukaim raudkärblane? Ta ründab meeleldi ka inimesi, eriti suve teisel poolel.

44. Kes on see lind? Metsalind. Viletsa lendajana väldib ta legendikke, rääkimata suurtest veekogudest. Lemmikroaks on tammetõrud. Lindude pesitsemise ajal laastab ka pisemate pesi. Ilus lind, aga ei ole sallitud ei inimeste juures ega metsaasukate juureski. Lauljana on ta vareslaste seas meisterjäljendaja, aga laulab ta peamiselt kevadel. Pesitsusajal on ta kuskil kuusikutes, teda näeb siis harva. Sügisel näeme teda alatasa. Aga muide, tiivakiri on tal sinimustvalge.

45. Mis kalast on jutt? Isane kala ehitab veekogu põhja vetikatest keeruka pesa. Seejärel meelitab ta kudema mitmeid emaskalu. Kui emased on kudemise lõpeta-

nud, valvab isakala pesas asuvaid marjateri seni, kuni nendest kooruvad vastsed. Vajaduse korral ajab ta uimede abil hapnikurikast vett. Kala elab ka Eesti vetes.

46. Millised varem suhteliselt haruldased linnud on Lääne-Eestis niivõrd levima hakanud, et kahjustavad sealset loodust? On kirjeldatud, et nende arhailine välimus oleks justkui pärit mõnest väljasurnud elukaile pühendatud ulmefilmist. Vahepeal kadus see liik Läänemerelt sootuks. Nad tekitavad suurt kahju kalamajandusele ja nende kolooniates hävitab väljaheide kiiresti kogu taimkatte. Ladinakeelne nimi on *Phalacrocorax carbo*.

47. See taim ilmus Prantsusmaale 19. saj algul koos Vene sõjaväega. Sellepärast nimetati taime Prantsusmaal „vene katkuks". Meil siin Eestis on küsitav taim täiesti tavaline, kasutusel ka ravimtaimena. Sellel taimel on punakad ümarad korvõisikud. Lihavat peajuurt on meil isegi toiduks kasutatud, ka noorte lehtede varred sobivad toiduks, aga see kulinaarne kasutusala on praeguseks unustusse vajunud. Me saame aga suurepäraselt aru, kuidas ta sõduritega Prantsusmaale levida sai.

48. Milline on inimkeha kõige tugevam aine ja millised on kõige tugevamad lihased?

49. Linnud joovad vett nokka võttes ja siis pead kuklasse ajades, lastes veel kõrist alla voolata. Ainult üks lind joob nagu inimene, imedes vett maa külgetõmbejõule vastupidises suunas. Kes?

50. Mis nime kannab tuntuim looduslik invertsuhkru lahus (koosneb glükoosist ja fruktoosist)?

51. Millisesse klassi ja hõimkonda kuulub meie rahvuslill rukkilill?

52. Rahvasuus kutsutakse neid seeni lehmanisadeks ja hoonisadeks. Korjamise aeg tavaliselt toomingate õitsemise ajal. Kupatamata on see seen lausa surmavalt mürgine, ka mikrolaineahjus töötlemine ei lagunda mürke. Aga kui *Gyromitra esculenta* korralikult ära kupatada, siis pole vigagi. Mis seen?

53. Serpula lacrymans kuulub puravikulaadsete seltsi. Seene viljakehad on valged, hiljem kollakad. Jumala eest, seda „puravikku" – mis pole üldse puraviku moodi – me oma kodust küll leida ei tahaks. Mis seen see on?

54. Järgmise küsitava seene kirjeldus. Levinud Euroopas, Aasias, Põhja –Ameerikas, kohati Aafrikas. Sagedamini okas ja segametsades. Mükoriisa moodustub tavaliselt kuuse, männi, tamme ja pöögiga. Kuju, värvi, lõhna ja maitse poolest on teistest seeneliikidest kergesti eristatav. Pole selget üleminekukohta seenekübara ja jala vahel, need on kokku kasvanud. Oletatakse, et sisaldab inimesele ohutut putukamürki, mistõttu väga ussikindel seen. Esimene teaduslik kirjeldus pärineb 1821. aastast. Ehk siis – mis seen on *Cantharellus cibarius*?

55. Enamik küsitavatest seentest kuulub kottseente hulka. Tavaliselt on kasvukoht seotud lehtpuudega. Neid on umbes 70 liiki ja tuntuim perekond on Tuber. 18.sajandil kutsuti neid „köögi teemantideks", hinna tõusu tõttu olid nad vaid aadlike

toiduks. Olemas on näiteks valge …, must …. , hiina …, burgundia … . Huvitav on veel teada, et just nende seente pärast on näiteks aretatud romagna veekoer. Magusasõpradele on see sõna ka tuttav, aga mitte otseselt seentega seoses. Mis seened?

56. Eestis on vähe jõgesid, mille pikkus on üle 100 km. Üks neist kuueteistkümnest on uuenenud andmete põhjal meie Õhne jõgi. Mitu km on Õhne jõgi pikk?

57. Kus asub Taevaskoja, seda teab enamik. Mis on taevaskoda, seda teatakse ka kooliõpikutest. Aga kus asub Tõrva Taevaskoda? (selle nime all tunti seda paika mõnikümmend aastat tagasi, aga praegu on nimetus unustusse vajunud).

58. Kes moodustavad kõige suurema madude sugukonna? Tervelt 2/3 kõikidest madude liikidest kuulub sellesse sugukonda. Eestiski on olemas.

59. Tõrvalille pikas õieputkes leidub rohkesti nektarit, mis on kättesaadav vaid pika imilondiga liblikaile. Nii meelitabki tõrvalill ligi ohtralt liblikaid. Sipelgatele meeldib ta ka, kuid nad jäävad „tõrva“ külge kinni. Mesilastel ja kimalastel ei ole tõrvalille õiele asja. Mis värvi on tõrvalille õied?

60. Selle looma nahk on võetud naha tugevuse etaloniks.
Lutra lutra.

61. *Rubus idaeus*. Sellel põõsal on imelühike eluiga, kõigest 2 aastat. Esimesel aastal kasvavad vartel vaid lehed, teisel aastal ilmuvad õied – juunikuus valged õied. Vili on koguvili, kuigi me kasutame nende kohta teist nimetust. Viljade valmimise järel vars sureb. Põõsas on meile kõigile tuntud, kohata võib teda nii metsas kui aias. Mis põõsas?

62. *Viburnum opulus*. Põõsas muskuslilleliste sugukonnast. Tema viietised õied paiknevad suurtes lamedates kannastes. Servmised õied on sageli suuremad ja steriilsed. Õied on rohekas- või punakasvalged. Tal on marjataolised luuviljad, erepunased, mõruhapud, söödavad. On ka ravimtaim. Aedades kasvatatakse sageli tema keraõisikulist vormi, mida kutsutakse lumepalliks, lumepall erinevalt metsikust sugulasest ei kanna marju. Vaatamata sellele, et põõsas, on ta tiitliks aasta puu 2013. Mis põõsas?

63. *Daphne mezereum*. Kutsutud ka maavihapuuks ja ussipuuks, sest ta on kõige mürgisem looduslik põõsaliik Eestis. Inimesel tekib mürgitus juba kahe erepunase marja söömisest, muud taimeosad on ka mürgised. Koore keeduveega olevat vanasti kirpe tõrjutud. Lindudel ükskõik, neile ei mõju. Mis põõsas? Kasvab muide ka Tõrva gümnaasiumi pargis.

64. Nimetage Eesti suurim rähn. Kuna talvel võib juhtuda, et nad ründavad kuklasepesi, kaevates end kuni meetri sügavusele pesakuhilasse, on rahvasuu andnud sellele rähnile üheks hüüdnimeks ka siplase kuningas. Elutseb ta kõikjal Eestis, eelistades suuremaid metsi.

VASTUSTELEHT

1. ristik ja hernes ehk liblikõieliseid
2. harilik sitaseen
3. ondatra
4. 309,75 K
5. soomuste tüübid
6. halo, valepäike
7. lagrits
8. võsaülane
9. islandi samblik
10. laululuik ja kuldpea-pöialpoiss
11. atlandi tuur
12. inimesekirp
13. lõhna tundmiseks
14. august
15. kärbesõis
16. kaunis kuldking
17. jäävihm
18. euroopa naarits
19. mäger
20. mutt
21. orav
22. mets-karihiir
23. harilik mänd
24. Äntu Sinijärv
25. Norra
26. salamanderlased – sabakonnalised ja päriskonnalised
27. kõre ehk juttselg-kärnkonn
28. rohukonn
29. kui õhurõhk enne vihma langeb, siis kerkivad veekihis hõljuvad niitvetikad päris veepinna lähedale ja vee läbipaistvus väheneb; ja vastupidi
30. harilik vihmauss
31. esijala säärtes
32. samblikud
33. kuldnokk
34. valge vesiroos
35. joovikas e sinikas
36. jänesekapsas
37. tõlkjas e rakvere raibe
38. võilill
39. ussilakk
40. ahtalehine põdrakanep
41. hall lepp
42. vanadest männikändudest, mis kuumutati õhu juurdepääsuta suurel kuumusel tõrvapõletusahjudes ja välja valguv vedelik koosnes tõrvast, tärpentinist ja kergematest lenduvatest orgaanilistest ühenditest; tõrva keedeti, et vedelad koostisosad lenduksid ja tõrv jahtunult tahkuks, et seda oleks võimalik vedada kasutuskohta; tõrva kasutati paatide ja laevade veekindlaks muutmiseks
43. põdrakärbes
44. pasknäär
45. ogalik
46. kormoranid
47. takjas
48. hambavaap ja lõualihased
49. tuvi
50. mesi
51. kaheiduleheliste klass, hõimkond õistaimed
52. kevadkogrits
53. majavamm
54. kukeseen
55. trühvlid
56. 105,2 km
57. Härma paljand
58. nastiklased
59. roosakaspunased
60. saarmas
61. vaarikas
62. lodjapuu
63. näsiniin
64. musträhn

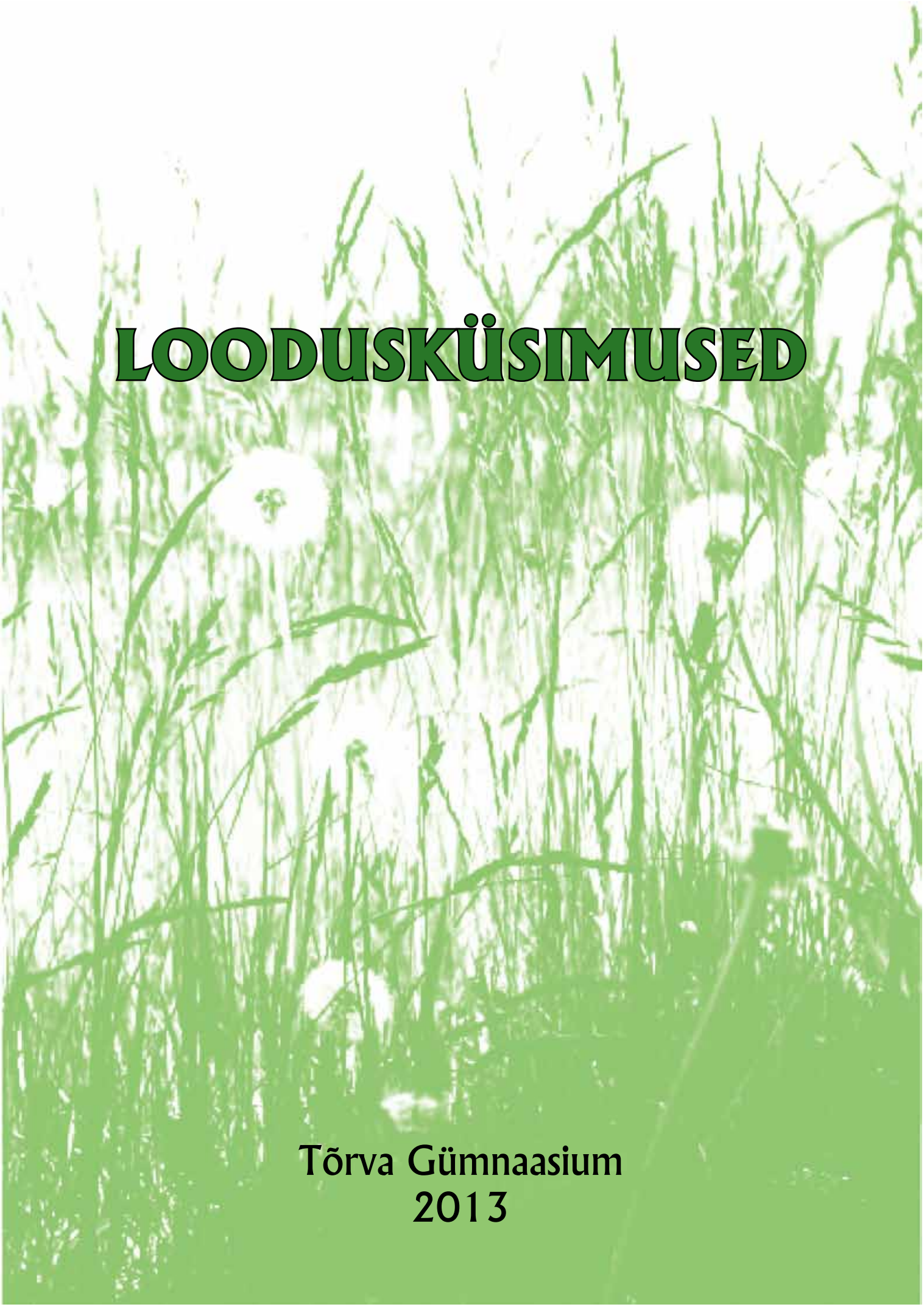

LOODUSKÜSIMUSED

Tõrva Gümnaasium
2013

Kasutatud allikad

R. Kuresoo, H. Relve, I. Rohtmets. Eesti elusloodus.
Kirjastus Varrak, 2001
Postimehe mälumäng I - IX. 1000 küsimust ja vastust.
Kirjastus Liivimaa Mälu MTÜ
I. Arold, A. Raukas, H. Viiding. Geoloogia alused. Valgus, 1987
http://bio.edu.ee/taimed
http://bio.edu.ee/loomad
http://wikipedia.org
http://looduskalender.ee
http://lutreola.ee
http://orhidee.ee
http://www.maaleht.ee

Küsimused koostas Tõrva Gümnaasiumi geograafiaõpetaja Laine Tangsoo

Looduskü simuste koostamise algatas Tõrva Gümnaasium

Projekti juht Tõrva Gümnaasiumi klassiõpetaja Liia Ortus

Looduskü simuste koostamist toetas KIK

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS